

Prevenција i Kontrola Infekcije (IPC) novim Koronavirusom (COVID-19)

Modul 3: IPC za COVID-19

Standardne mere opreza, mere predostrožnosti vezane za prenos & COVID-19 specijalne preporuke

WHO IPC Technical and Clinical Unit

Prevedeno na srpski jezik od "Infection Prevention and Control (IPC) for Novel Coronavirus (COVID-19)", 2020. Svetska Zdravstvena Organizacija (SZO) nije odgovorna za sadržaj i tačnost ovog prevoda. U slučaju neslaganja između originalnog teksta i prevoda na srpski, originalna verzija na engleskom jeziku je obavezujuća i autentična. Ovaj prevod nije verifikovan od strane SZO. Ovaj resurs je namenjen samo za podršku učenju.

Prevenција I kontrola infekcije tokom zdravstvene nege kada se sumnja na infekciju novim koronavirusom (COVID-19)

[https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125)

Kućna nega pacijenata kod kojih se sumnja na infekciju novim koronavirusom (COVID-19) infekcija sa blažim simptomima i ograničavanje kontakta

[https://www.who.int/publications-detail/home-care-for-patients-with-suspected-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-presenting-with-mild-symptoms-and-management-of-contacts](https://www.who.int/publications-detail/home-care-for-patients-with-suspected-novel-coronavirus-(ncov)-infection-presenting-with-mild-symptoms-and-management-of-contacts)

Saveti za upotrebu maski u zajednici, tokom kućne nege i u zdravstvenim ustanovama – vezano za izbijanje epidemije novim koronavirusom (COVID'19)

[https://www.who.int/publications-detail/advice-on-the-use-of-masks-the-community-during-home-care-and-in-health-care-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-\(COVID-19\)-outbreak](https://www.who.int/publications-detail/advice-on-the-use-of-masks-the-community-during-home-care-and-in-health-care-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-(COVID-19)-outbreak)

Uopšteni saveti SZO u vezi sa COVID-19

- Izbegavati bliski kontakt sa ljudima koji imaju akutne respiratorne infekcije
- Učestala higijena ruku, naročito u slučaju direktnog kontakta sa obolelim ljudima ili njihovim okruženjem
- Ljudi sa simptomima respiratornih infekcija treba da vode računa o manirima, nose medicinske maske na licu i potraže stručnu pomoć u slučaju problema sa disanjem

SZO saveti za putovanje

- Ne preporučuju se nikakve specifične zdravstvene mere za putnike.
- U slučaju simptoma akutnog respiratornog oboljenja tokom ili nakon putovanja, putnicima se savetuje da potraže medicinsku pomoć i podele sa zdravstvenim radnikom istoriju svog putovanja

**Koje IPC strategije
preporučuje SZO za
COVID-19?**

SZO preporučuje IPC strategije za prevenciju i ograničavanje širenja COVID-19

IPC strategije za prevenciju i ograničavanje širenja zaraze u okviru zdravstvenih ustanova su sledeće:

1. Primena standardnih mera predostrožnosti za sve pacijente;
2. Osigurati trijažu, rano prepoznavanje i kontrolu izvora;
3. Uvođenje dodatnih mera predostrožnosti za slučajeve gde se sumnja na COVID-19 infekciju;
4. Uvođenje administrativnih kontrola; i
5. Korišćenje ekoloških i inženjerskih kontrola.

**Preporuka 1. Primena
standardnih mera
predostrožnosti za sve
pacijente**

Standardne mere opreza

Osnovne mere predostrožnosti za prevenciju i kontrolu infekcije primenjive za SVE pacijente i u SVAKOM momentu:

- Minimum preventivnih mera koje su primenjive u svakom momentu za sve pacijente bez obzira na to da li se sumnja da je pacijent zaražen ili je to potvrđeno

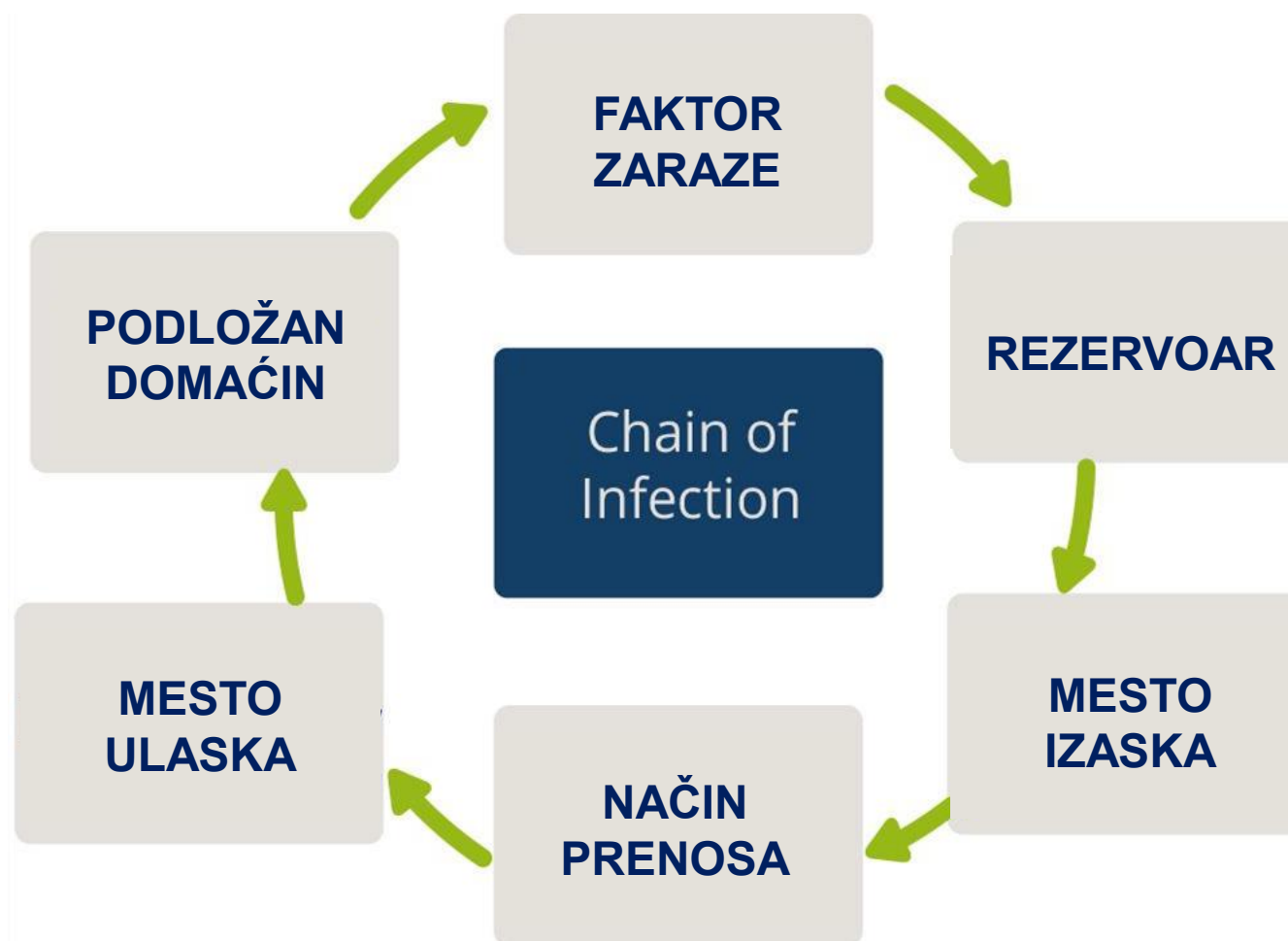
Procena rizika je neophodna za sve aktivnosti - proceniti svaku zdravstvenu aktivnost i odrediti ličnu zaštitnu opremu koja je potrebna za adekvatnu zaštitu

Elements of Standard Precautions

1. Higijena ruku
2. Respiratorna higijena (maniri)
3. Lična zaštitna oprema prema proceni rizika
4. Pažljivo rukovanje injekcijama i oštrim objektima i prevencija povreda
5. Pažljivo rukovanje, čišćenje i sterilizacija opreme za negu pacijenata
6. Održavanje okoline čistom i dezinfikovanom
7. Pažljivo rukovanje i pranje zaprljane posteljine
8. Rukovanje otpadom

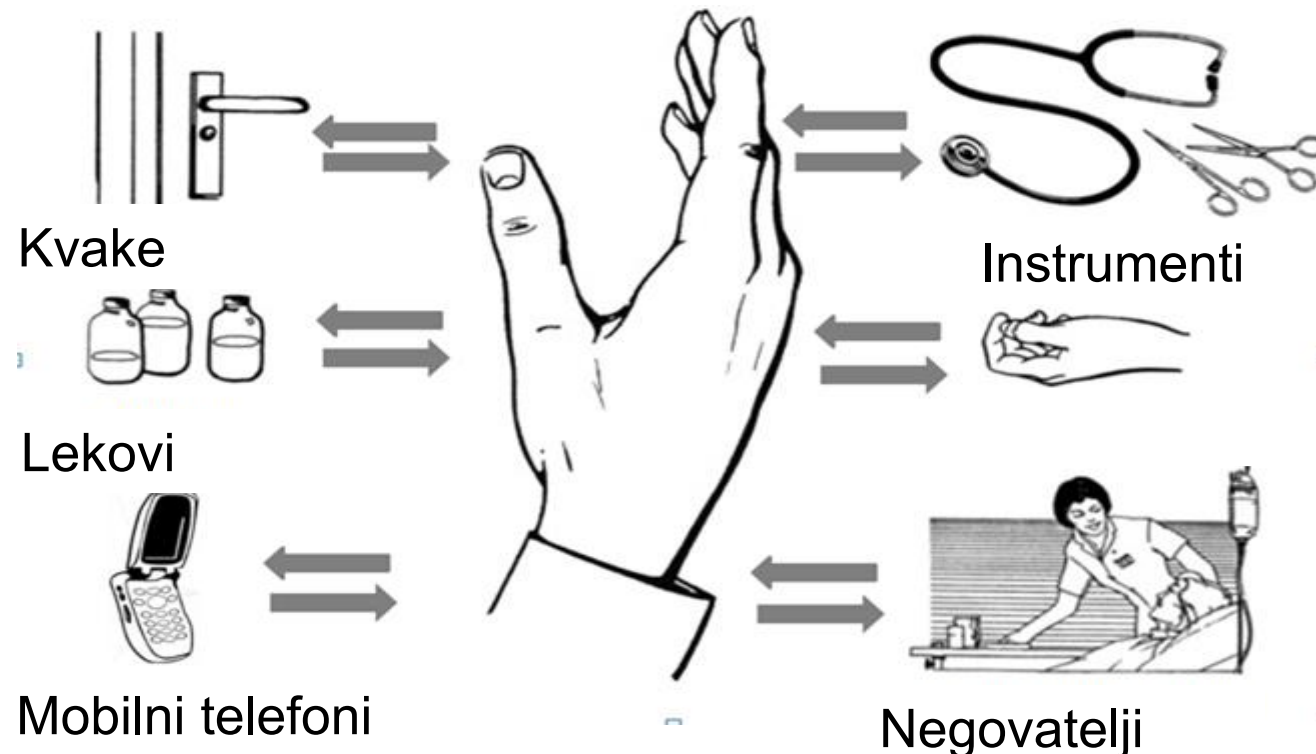
Lanac prenosa zaraze

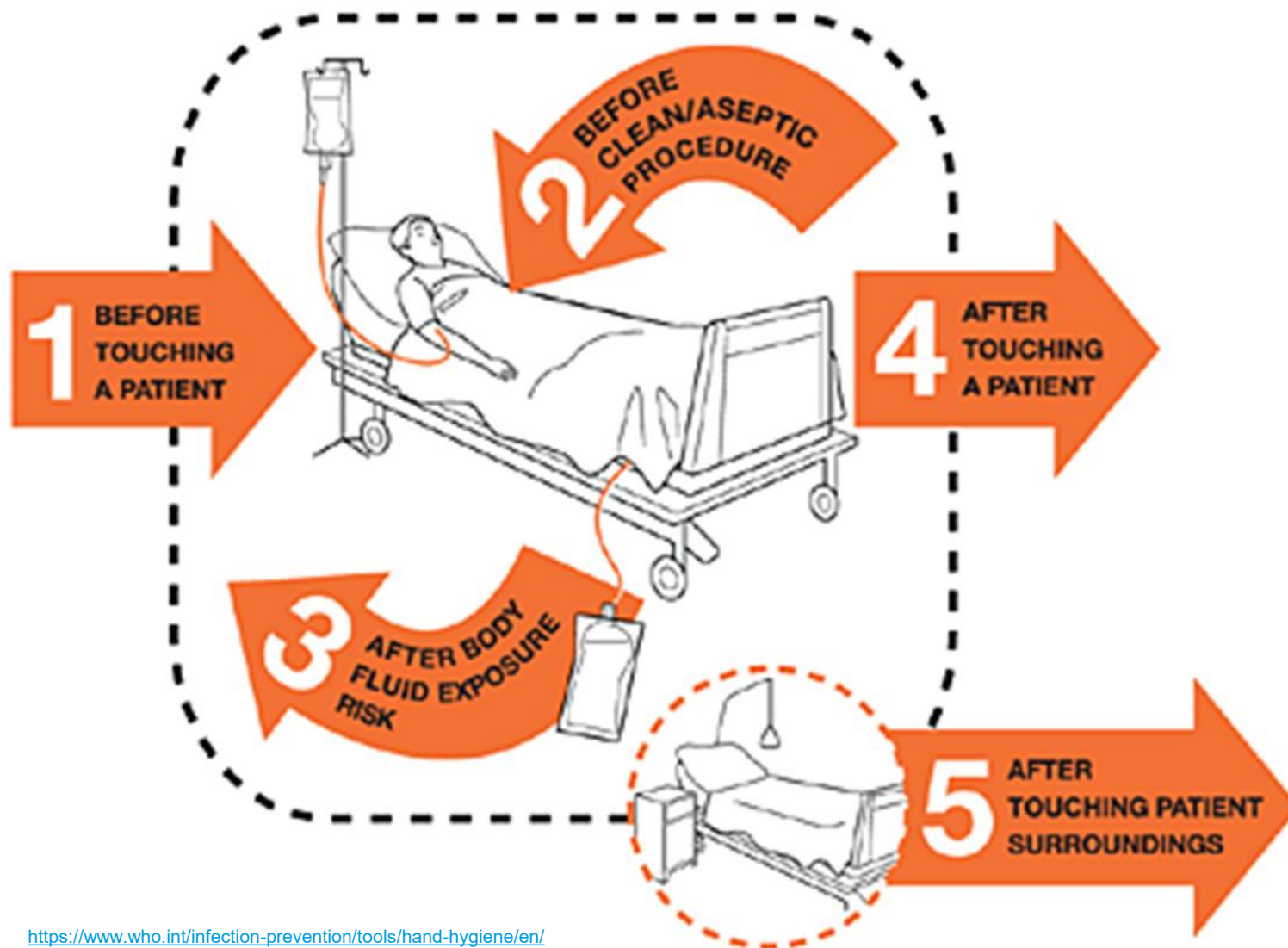
- Da bi se infekcija proširila, moraju se dogoditi svi koraci u lancu.
- Ključ za zaustavljanje širenja infekcije je prekid barem jedne veze u lancu.

Higijena ruku

- Najbolji način da se spreči širenje zaraze i u zdravstvenim ustanovama i u zajednici
- Kod zdravstvenih radnika ruke su glavni alat za rad- kao i ključna veza u lancu prenosa zaraze

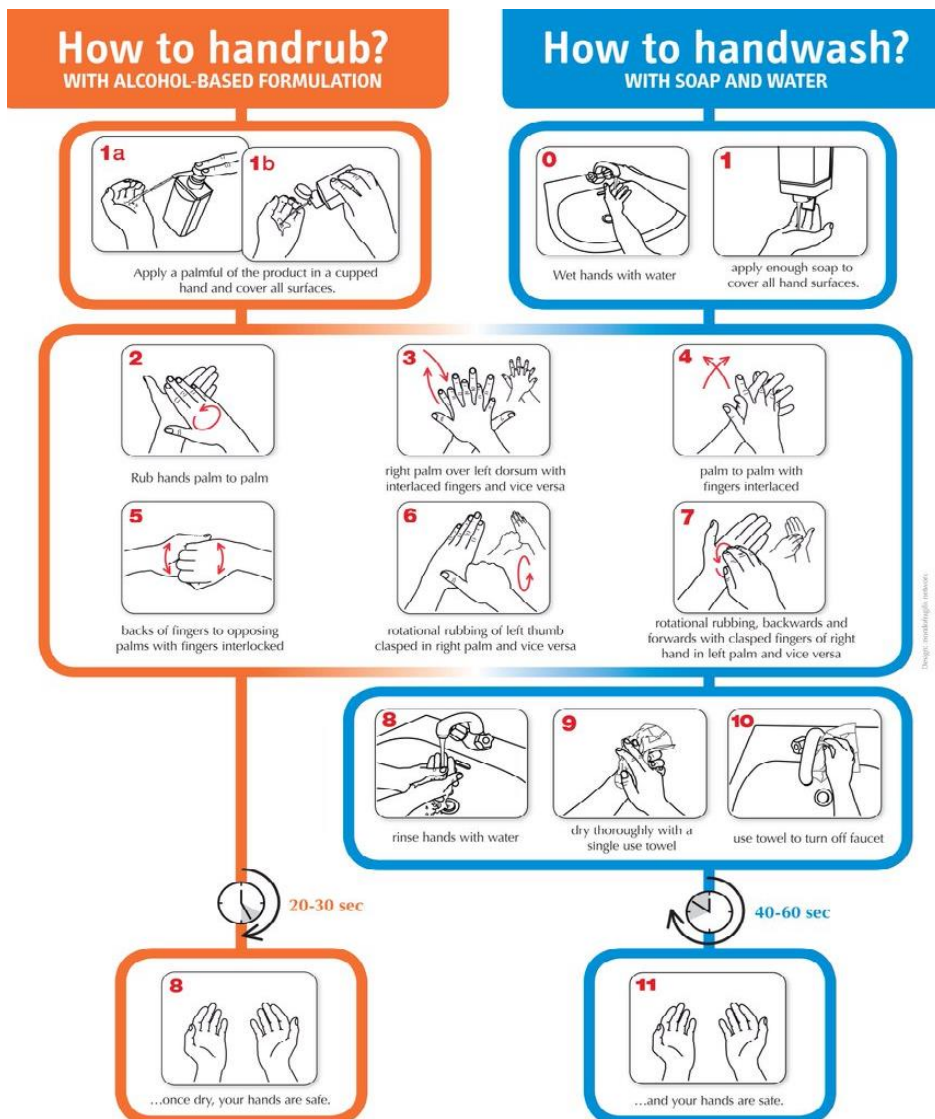

Higijena ruku: SZO 5 ključnih momenata

1. Pre dodirivanja pacijenta
2. Pre bilo koje procedure
3. Nakon izlaganja telesnim tečnostima
4. Nakon dodirivanja pacijenta
5. Nakon kontakta sa pacijentovom okolinom

Higijena ruku: KAKO?

Koristiti adekvatne proizvode i tehniku
Sredstvo za ruke na bazi alkohola je
poželjno, ukoliko ruke nisu vidno uprljane

- Protrljajte ruke 20–30 sekundi!

Sapun, tekuća voda i ubrus za jednokratnu
upotrebu, kada su ruke vidljivo uprljane ili
kontaminirane masnom ili proteinskom
materijom:

- Prati ruke u trajanju od 40–60 sekundi!

How to handrub?

RUB HANDS FOR HAND HYGIENE! WASH HANDS WHEN VISIBLY SOILED

⌚ Duration of the entire procedure: 20-30 seconds

How to handwash?

WASH HANDS WHEN VISIBLY SOILED! OTHERWISE, USE HANDRUB

⌚ Duration of the entire procedure: 40-60 seconds

Zašto je respiratorna higijena toliko važna?

Dobra respiratorna higijena / maniri prilikom kašlja mogu smanjiti širenje mikroorganizama (mikroba) koji izazivaju respiratorne infekcije (prehlada, grip).

Procedure i maniri respiratorne higijene

- Okrenite glavu kada kašljete ili kijate
- Pokrijte nos i usta maramicom
- Ukoliko je maramica iskorišćena odmah je bacite u đubre
- Ukoliko nemate maramicu, kijajte i kašljite u rukav (u predelu lakta)
- Perite ruke sapunom i vodom ili sredstvima na bazi alkohola

Promovisanje respiratorne higijene

- Podstaknite pacijente sa respiratornim infekcijama da češće peru ruke
- Pacijentima sa respiratornim simptomima obezbedite maske
- Pacijente sa povišenom temperaturom i kašljem ili kijanjem fizički odvojite najmanje 1m od ostalih pacijenata
- Postavite vizuelne podsetnike za pacijente i posetioce sa respiratornim simptomima
- Razmotrite mogućnost da maske i maramice budu dostupne pacijentima na svakom koraku

Primeri lične zaštitne opreme za COVID-19

Maska za lice

Nos i usta

N95 Maska

Nos i usta

Štit za lice

Oči, nos i usta

Naočare

Oči

Ogrtač

Telo

Kecelja

Telo

Rukavice

Ruke

Kapa

Kosa i glava

Procena rizika i standardne mere opreza

Procena rizika: rizik od izloženosti i predviđeni stepen kontakta sa krvlju, telesnim tečnostima, respiratornim kapljicama i/ili kožom:

- Izaberite koja lična zaštitna oprema je adevatna u zavisnosti od procene
- Praktikuju higijenu ruku u skladu sa SZO '5 momenata'
- Mora da se primeni kod svakog pacijenta, svaki put

Ovo mora da vam postane rutina!

Svedite na minimum direktno izlaganje krvi i telesnim tečnostima

NAOČARE	MEDICINSKA MASKA	OGRTAČ	RUKAVICE	HIGIJENA RUKU	SCENARIO
				x	Uvek pre i posle kontakta sa pacijentom i prilikom kontakta sa kontaminiranom sredinom
			x	x	Pri direktnom kontaktu sa krvlju i telesnim tečnostima, izlučevinama, sluzokožom i kožom
		x	x	x	Kada postoji rizik od prskanja na telo zdravstvenog radnika
x	x	x	x	x	Kada postoji rizik od prskanja i na lice ili glavu

Principi upotrebe zaštitne opreme (1)

Uvek očistite ruke pre upotrebe zaštitne opreme

Zaštitna oprema mora uvek da bude dostupna na potrebnim mestima:

- U odgovarajućoj veličini
- Izabrana prema riziku ili merama opreza

Uvek stavite zaštitnu opremu pre kontakta sa pacijentom

Uvek uklonite nakon završenog kontakta ili po napuštanju prostora za negu pacijenta

Nemojte više puta koristiti zaštitnu opremu za jednokratnu upotrebu

Operite i dezinfikujte svaki put, svu zaštitnu opremu za višekratnu upotrebu

Principi upotrebe zaštitne opreme (2)

Menjanje lične zaštitne opreme odmah po završetku zadatka ili čim postane kontaminirana

Lična zaštitna oprema ne sme da se dodatno namešta prilikom nege i kontakta sa pacijentom:

- Nikako ne dodirujte lice kada na sebi imate zaštitnu opremu
- Ukoliko sumnjate da nešto nije kako treba, odmah napustite prostor za negu pacijenata i uklonite i zamenite zaštitnu opremu
- Uvek oprezno uklonite zaštitnu opremu kako biste izbegli kontaminaciju (od najprljavije ka najčistijoj opremi)

Sedam koraka za sigurno davane injekcija

1 Čista radna površina	
2 Higijena ruku	
3 Sterilan špic	
4 Sterilna bočica leka	
5 Čišćenje i sterilisanje kože	
6 Pravilno odlaganje oštrih predmeta	
7 Pravilno odlaganje otpada	

Šta je dekontaminacija?

Dekontaminacija

Uklanja prljavštinu i patogene mikroorganizme sa predmeta tako da su sigurni za rukovanje, podložni daljoj obradi, upotrebi ili odbacivanju

ČIŠĆENJE

DEZINFEKCIJA

STERILIZACIJA

Source: World Health Organization. 2016. Decontamination and reprocessing of medical devices for health-care facilities. World Health Organization. Retrieved from : <https://www.who.int/infection-prevention/publications/decontamination/en/>

Šta je dekontaminacija?

ČIŠĆENJE

Prvi korak neophodan za fizičko uklanjanje kontaminacije npr. prašina, zemlja. Takođe će ukloniti organske materije, poput krvi, izlučevina i mikroorganizama, kako bi pripremio medicinski uređaj/opremu za dezinfekciju ili sterilizaciju.

DEZINFEKCIJA

Proces koji smanjuje broj održivih mikroorganizama na manje štetan nivo. Ovaj proces možda neće inaktivirati bakterijske spore, prione i neke viruse.

STERILIZACIJA

Siguran postupak koji se koristi za oslobađanje objekta/opreme od mikroorganizama koji su održivi, uključujući viruse i bakterijske spore, ali ne i prione.

Principi čišćenja (1)

Definicija čišćenja: fizičko uklanjanje stranih materija (npr. prašine, zemlje) i organskih materija (npr. krvi, sekreta, izlučevina, mikroorganizama). Čišćenje fizički uklanja, ali ne ubija mikroorganizme. Izvodi se vodom, deterdžentima i mehaničkim delovanjem.

- Osnovni principi čišćenja i dezinfekcije odnose se na sva područja nege pacijenata.
- Uvek očistite svu opremu za negu pacijenata između svake upotrebe
- Ako je moguće, postarajte se da su sredstva za čišćenje stalno dostupna u područjima visokog rizika (npr. izolacija, porođajne i operacione sale)
- Sredstva za čišćenje prostorija za izolaciju treba čuvati i koristiti samo u izolacionom području / prostoriji

Principi čišćenja (2)

Uvek počnite čišćenje od najčistijeg područja u najprljaviji prostor

- Čistite od visokih ka niskim područjima, od spoljašnjih ka unutrašnjim
- Područja za izolaciju čistite na kraju

Preporučuje se vlažno brisanje i mokro pranje da bi se prašina svela na minimum

Za čišćenje i dezinfekciju koristite sistem sa 3 kante

Voda za čišćenje treba da bude čista voda

Ne preporučuje se prskanje sredstava za dezinfekciju

Čišćenje prostorija i zona za izolaciju

- Povećati učestalost čišćenja oblasti za brigu o pacijentima
- Područja za izolaciju treba da imaju sopstveni pribor za čišćenje koji je odvojen od ostalih područja za negu pacijenata
- Sav otpad iz zona za izolaciju smatra se kontaminiranim i treba ga odložiti u skladu sa metodama za odlaganje kontaminiranog otpada
- Čistači moraju da se postaraju da nose odgovarajuću opremu za ličnu zaštitu tokom čišćenja prostorija i zona za izolaciju
- Sredstva za čišćenje zona za izolaciju treba čuvati i koristiti samo u zonama i prostorijama za izolaciju

Preporučene procedure i učestalost čišćenja

General inpatient

General Category/ Specific Area	Area Description	Frequency	Person / Staff Responsible (facility-determined, shared requires detailed protocols)	Product(s)	Technique	Additional Guidance / Description of Cleaning
Inpatient area - Routine clean	not immunocompromised or acute illness (routine medical procedure)	daily and as needed	cleaning staff	clean (neutral detergent and water)	high-touch surfaces and floors; work towards patient zone	Low-touch surfaces also cleaned on a scheduled basis (e.g., weekly).
Inpatient area - Terminal clean	not immunocompromised or acute illness (routine medical procedure)	at discharge/transfer	cleaning staff	clean and disinfect	high-touch and low-touch surfaces and floors (see additional description)	includes: <ol style="list-style-type: none"> 1. removal of soiled/used patient care items, including linens, for reprocessing or disposal 2. reprocessing of all reusable (noncritical) patient care equipment 3. cleaning of all surfaces, including those that may not be accessible when the room/area was occupied (e.g., patient bed/mattress,

Koraci u čišćenju

Rutinsko čišćenje: redovno čišćenje (i dezinfekcija, kada je to naznačeno) kada je prostorija u upotrebi radi uklanjanja organskog materijala, minimiziranja mikrobne kontaminacije i stvaranja vizuelno čistog okruženja, naglasak je na površinama unutar zone za pacijente.

Koraci za završno čišćenje

Završno čišćenje: čišćenje i dezinfekcija nakon otpusta ili prebacivanja pacijenta. Uključuje uklanjanje organskog materijala i značajno smanjenje i eliminaciju mikrobne kontaminacije, kako bi se osiguralo da nema prenosa mikroorganizama na sledećeg pacijenta.

Kako rukovati posteljinom koja je korišćena na odeljenjima

- Nosite zaštitnu opremu prema riziku pri rukovanju korišćenom ili zaprljanom posteljinom
- Rukujte posteljinom uz minimalnu manipulaciju kako biste izbegli kontaminaciju
- Prljavu posteljinu stavite u kese ili kontejnere na mestu nege
- Ako je posteljina jako zaprljana:
 - uklonite čvrste materije (npr. izmet, povraćku) rukom u rukavicama, ubrusom i koristeći ravan, čvrst predmet
 - čvrste materije odbacite u toalet i odložite ubrus u otpad
 - stavite zaprljanu posteljinu u jasno označen, nepropusni kontejner (npr. kesu i zatvorenu kantu) u području nege pacijenta.

Kako rukovati posteljnom koja je korišćena na odeljenjima

- Čista posteljina mora biti sortirana i transportovana na način koji sprečava kontaminaciju (tj. Zatvoreni kontejneri)
- Posteljina na odeljenjima za brigu o pacijentima treba da se čuva na određenom mestu (tj. Ormaru ili sobi) ili u zatvorenim kontejnerima daleko od pristupa javnosti.

Proces upravljanja otpadom

Koraci u procesu upravljanja otpadom uključuju:

1. Sortiranje ili razdvajanje otpada na mestu nastanka,
2. Sakupljanje,
3. Transport,
4. Skladištenje
5. Obrada i
6. Konačno odlaganje otpada.

U svakoj fazi je potrebno pravilno upravljanje i rukovanje otpadom kako bi se osigurala sigurnost pacijenata, zdravstvenih radnika i zajednice

Sigurno postupanje sa otpadom koji nastaje tokom nege pacijenata je odgovornost čitavog osoblja!

Dodatak na standardne mere predostrožnosti

- Važno je osigurati da se postupci čišćenja i dezinfekcije okoline poštuju dosledno i pravilno.
- Temeljno čišćenje površina vodom i deterdžentom i nanošenje uobičajenih bolničkih dezinfekcijskih sredstava (poput natrijum-hipohlorida, 0,5% ili etanola, 70%) efikasni su i dovoljni postupci.
- Medicinskim sredstvom i opremom, vešom, priborom za ishranu i medicinskim otpadom treba upravljati u skladu sa bezbednim rutinskim procedurama

Preporuka 2. Trijaža, rano prepoznavanje i kontrola izvora

Briga o obolelim pacijentima

Koristite kliničku trijažu u zdravstvenim ustanovama za ranu identifikaciju pacijenata sa akutnim respiratornim infekcijama da biste sprečili prenošenje patogena na zdravstvene radnike i druge pacijente.

Trijaža (1)

- Trijažu izvodite brzo
- Bolesnike sa akutnim respiratornim infekcijama smestite u posebne čekaonice sa odgovarajućom ventilacijom.
- Pored standardnih mera predostrožnosti, primenite mere predostrožnosti za kapljice i mere zaštite (ako ste u bliskom kontaktu sa pacijentom ili kontaminiranom opremom, površinama ili materijalima).
- Podsetite pacijente sa respiratornim simptomima da obavljaju higijenu ruku, nose masku i praktikuju respiratornu higijenu.
- Osigurajte najmanje 1 m udaljenost između pacijenata

Trijaža (2)

Prostor za trijažu i preglede zahteva sledeću opremu:

- Upitnik za pregled
- Algoritam za trijažu
- Dokumentaciju
- Ličnu zaštitnu opremu
- Oprema i posterii za higijenu ruku

- Infracrveni termometar
- Kante za smeće i pristup sredstvima za čišćenje i dezinfekciju
- Postere na javnim mestima sa podsetnicima i pitanjima koja upućuju pacijente u kojim situacijama treba da o simptomima obaveste zdravstvene radnike.

Trijaža (3)

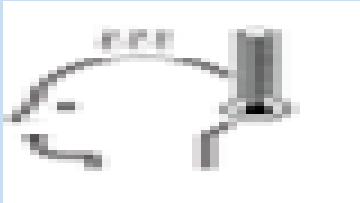

Postavka prostora za trijažu:

- Osigurajte adekvatan prostor za trijažu (osigurajte najmanje 1 m udaljenosti između osoblja koje obavlja pregled i mesta gde pacijenti i osoblje ulaze/izlaze)
- Postarajte se da su sredstva za dezinfekciju ruku na bazi alkohola i maske uvek na raspolaganju (takođe i medicinske rukavice, zaštita za oči i ogrtači koje se koriste u skladu sa procenom rizika)
- Stolice u čekaonici za pacijente trebaju biti udaljene najmanje 1 m
- Održavajte jednosmjerni protok pacijenata i osoblja
- Postavite postere sa jasno označenim simptomima i uputstvima
- Članovi porodice trebalo bi da sačekaju izvan ambulate

UPITNIK ZA PROCENU AKUTNE RESPIRATORNE INFEKCIJE

PITANJA		AKO JE ODGOVOR DA:
<p>POVIŠENA TEMPERATURA</p> <p>- Da li ste imali povišenu temperaturu iznad 38 stepeni Celzijusa u proteklih 14 dana?</p>		<p>Neka pacijent uradi sledeće:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Opere ruke2. Održava udaljenost od najmanje 1 m od svih ostalih3. Nosi masku ukoliko ima simptome4. IZOLUJE SE OD KONTAKTA SA BILO KIM <ul style="list-style-type: none">• Bude u zasebnoj sobi
<p>KAŠALJ</p> <p>- Da li ste imali novonastali kašalj ili kratkoću daha u proteklih 14 dana?</p>		
<p>SKORAŠNJE PUTOVANJE I KONTAKTI</p> <p>- Da li ste skoro putovali u neku od zemalja koja ima visok nivo zaraze COVID-19 ili ste bili u kontaktu sa nekim ko je pozitivan ili se sumnja da je pozitivan na COVID-19?</p>		

Prijem u bolnicu

- Izbegavajte da u bolnicu primete pacijente niskog rizika sa nekomplikovanim respiratornim znacima i simptomima infekcije i bez prethodnih/hroničnih bolesti.
- Pacijenti sa istom dijagnozom mogu da budu smešteni u istoj oblasti.
- Nikako ne stavlajte sumnjive pacijente u isti prostor sa pacijentima koji su potvrđeni.
- Pacijente sa akutnim respiratornim infekcijama, kod kojih postoji sumnja na infekciju COVID-19, smestite u zasebnu, dobro provetrenu prostoriju, kada god je to moguće
- Postarajte se da imate dodeljenog zdravstvenog radnika koji je treniran za postupanje u slučaju epidemije

**Preporuka 3. Dodatne mere
predostrožnosti za slučajeve
gde se sumnja na COVID-19
infekciju**

Dodatne mere predostrožnosti

- za pacijente koji imaju simptome i sumnjivi su ili imaju potvrđenu infekciju visoko prenosivim patogenom,
- kada se patogen smatra važnim sa epidemiološkog stanovišta,
- kada medicinske intervencije povećavaju rizik od prenosa specifičnog infektivnog uzročnika,
- kada klinička situacija sprečava sistematsku primenu standardnih mera predostrožnosti

Šta dodatne mere opreza uključuju?

Standardne mere opreza

+

Specijalan smestaj ili izolacija (tj. Jednokrevetna soba, prostor između kreveta, zaseban toalet itd.)

+

Poster i natpisi

+

Lična zaštitna oprema

+

Posebna oprema i dodatno čišćenje

+

Ograničenje prevoza

+

Komunikacija

Dodatne mere opreza bazirane na načinu prenosa: direktna transmisija

Direct kontakt

Direktan kontakt se javlja dodirom; pojedinac može preneti mikroorganizme drugima kontaktom kože na kožu ili kontaktom sa površinom, zemljištem ili vegetacijom

Kapljični prenos

Kapljični prenos se dešava kada relativno velike kapljice kratkog dometa proizvedene kihanjem ili kašljem dospeju u vazduh.

Indirektna transmisija

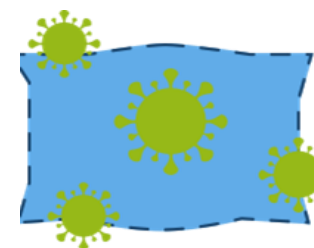
Indirektan kontakt

Indirektna transmisija odnosi se na prenos infektivnog agensa iz rezervoara u domaćina

Transmisija putem vazduha se dešava kada infektivni agens biva prenet putem prašine ili kapljica suspendovanih u vazduhu

Nosilac može indirektno preneti infektivni agens

Vektori mogu nositi infektivni agens ili mogu podržati rast ili izmene unutar samog infektivnog agensa

Pacijenti kod kojih se sumnja na infekciju COVID-19 ili je ona potvrđena (1)

- **Mere predostrožnosti za kontakt i kapljice kod svih pacijenata kod kojih postoji sumnja ili potvrda COVID-19.**
- Mere predostrožnosti za prenos vazduhom preporučuju se samo za postupke kod kojih **dolazi do generisanja aerosola** (tj. Otvoreno usisavanje disajnih puteva, intubaciju, bronhoskopiju, kardiopulmonalnu reanimaciju).
- Svi pacijenti s respiratornim bolestima trebaju biti u jednokrevetnoj sobi, ili **najmanje 1m udaljeni od ostalih pacijenata** dok čekaju na smeštaj u sobu
- Poseban tim zdravstvenih radnika trebao bi biti **posvećen isključivo zbrinjavanju pacijenata kod kojih se sumnja na infekciju**
- Zdravstveni radnici **moraju da nose ličnu zaštitnu opremu**: medicinsku masku, naočare ili štitnik za lice, ogrtač i rukavice
- **Higijena ruku je neophodna** u svakoj situaciji koja spada u SZO „5 ključnih momenata“, kao i pre postavljanja i nakon uklanjanja lišne zaštitne opreme

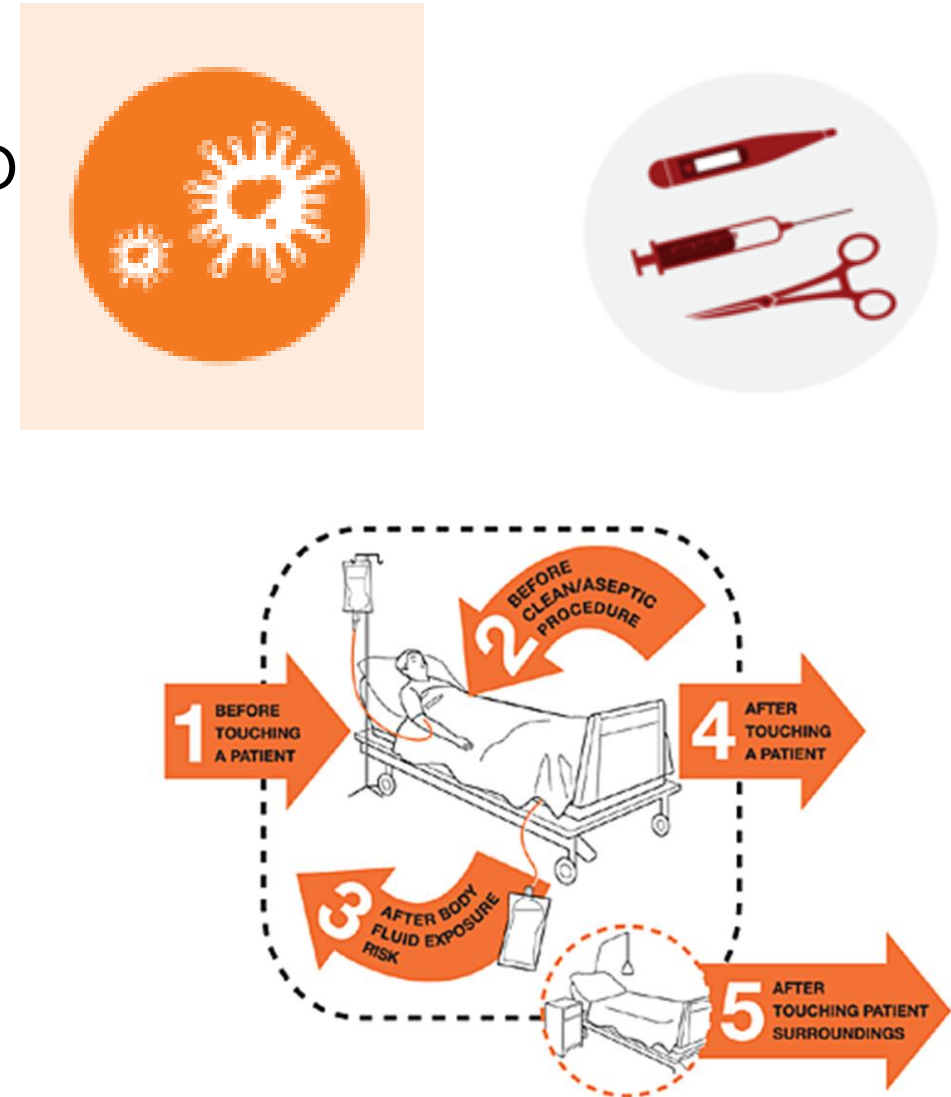
Pacijenti kod kojih se sumnja na infekciju COVID-19 ili je ona potvrđena (2)

- **Oprema treba da bude jednokratna**, kada god je to moguće, namenjena samo jednom pacijentu i dezinfikovana između svake upotrebe
- **Izbegavajte prevoz** sumnjivih ili potvrđenih slučajeva – a ako je to neophodno, neka pacijenti nose maske. Zdravstveni radnik takođe mora da nosi odgovarajuću ličnu zaštitnu opremu.
- **Rutinsko čišćenje sredine je od presudnog značaja**
- Ograničite broj osoba sa invaliditetom, posetilaca i članova porodice koji su u kontaktu sa pacijentom. Ako je potrebno, svi moraju da nose zaštitnu opremu.
- Sve osobe koje ulaze u bolesnikovu sobu (uključujući posetioce) **treba da budu evidentirane** (u svrhu traženja kontakata).
- Predostrožnosti treba nastaviti sve dok pacijent ne bude u potpunosti bez simptoma.

Oprez prilikom kontakta

- **Jednokrevetna soba**
 - Za sve pacijente kojima je to potrebno
- **Higijena ruku** u svakoj situaciji koja spada u SZO „5 ključnih momenata“, kao i pre postavljanja i nakon uklanjanja lične zaštitne opreme
 - Izbegavajte da dirate oči, nos ili usta rukavicama kao i kada nemate rukavice.
- Osoblje mora da koristi adekvatnu **zaštitnu opremu: ogrtač i rukavice**
- Odgovarajuće **čišćenje opreme**, dezinfekcija, i sterilizacija
- Pojačano **čišćenje okoline**
 - Izbegavati kontaminirane površine koje nisu povezane sa direktnom brigom o pacijentima (npr. Kvake, prekidače za svetlo, mobilne telefone)

Zaštita od kapljica

- **Jednokrevetna soba**
 - Ako jednokrevetne sobe nisu dostupne postarajte se da su pacijenti na razmaku od najmanje jedan metar
- Osoblje mora da koristi adekvatnu **zaštitnu opremu: masku, ogrtač, rukavice i zaštitu za oči i lice (naočare ili štitnik za lice)**
- Ograničiti maksimalno kretanje pacijenata van sobe:
 - Ako je transport neophodan, pacijent mora da nosi medicinsku masku i da koristi predodređenu putanju kretanja, kako bi se izlaganje zaposlenih, ostalih pacijenata i posetilaca svelo na minimum.

Oprez prilikom rizika od prenosa putem vazduha (u kontekstu COVID-19)

Oprez prilikom rizika od prenosa putem vazduha preporučuje se SAMO za postupke kod kojih se desava generisanje aerosola, kao što su:

- bronhoskopija,
- intubacija traheja,
- pritisak na grudi tokom kardiopulmonalne reanimacije

Potrebno je osigurati sledeće:

- **Jednokrevetna soba sa odgovarajućom ventilacijom:**

prirodna ventilacija sa protokom vazduha od najmanje 160 l/s

po pacijentu ili u prostorijama sa negativnim pritiskom sa najmanje 12 izmena vazduha na sat i kontrolisanim smerom strujanja vazduha pri korišćenju mehaničke ventilacije

- Lišnu zaštitnu opremu: za kontakt i kapljice

Zamenite standardne medicinske maske visoko efikasnim maskama (N-95, FFP2 ili slične maske)

N95 Postavljanje maske –

Uradite proveru zaptivenosti pre ulaska u sobu!

5A pozitivna provera zaptivenosti:

- Izdahnite duboko. Pozitivan pritisak nastaje unutar maske, bez curenja. Ukoliko osetite da postoji curenje vazduha, podesite masku ili kaiševe.

Testirajte ponovo.

- Ponavljajte ove korake dok ne osigurate da je maska adekvatno postavljena.

5B negativna provera zaptivenosti:

- Udahnite duboko. Ako nema curenja vazduha, negativan pritisak će dovesti do toga da vam se maska prilepi uz lice.

- Curenje vazduha dovodi do gubitka negativnog pritiska u masci

Ambulantna nega

Osnovni principi IPC i standardne mere predostrožnosti treba primeniti u svim zdravstvenim ustanovama, uključujući ambulantnu i ustanove primarne zdravstvene zaštite.

Za COVID-19 infekcije, treba primeniti sledeće mere:

- Trijaža i rano prepoznavanje;
- Skrining simptoma u kliničkim uslovima;
- Naglašavanje važnosti higijene ruku, higijene disanja i medicinskih maski koje će koristiti pacijenti sa respiratornim simptomima (za ovo bi trebali da postoje i poster i natpisi);

Ambulantna nega

Za COVID-19 infekciju, treba usvojiti i nastaviti sledeće mere:

- Ukoliko je moguće – fizički razdvojiti pacijente (u zasebnu prostoriju od ostalih pacijenata u čekaonici) nositi masku, rukavice i ogrtač ako je moguće, prilikom pregleda pacijenata u ambulanti (što je moguće više mera predostrožnosti za kontakt);
- Kada pacijenti sa simptomima moraju da čekaju, osigurati da u čekaonici ima zaseban deo (najmanje 1m razdaljine);
- Prioritizacija pacijenata sa simptomima;
- Edukacija pacijenata i porodica o ranom prepoznavanju simptoma, osnovnim merama predostrožnosti i kojoj zdravstvenoj ustanovi da se jave

KUĆNA NEGA

Koje IPC strategije
preporučuje SZO za
COVID-19?

Kućna nega pacijenata kod kojih se sumnja na infekciju
novim koronavirusom (COVID-19) infekcija sa blažim
simptomima i ograničavanje kontakta

Interim guidance
04 February 2020

[https://www.who.int/publications-detail/home-care-for-patients-with-suspected-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-presenting-with-mild-symptoms-and-management-of-contacts](https://www.who.int/publications-detail/home-care-for-patients-with-suspected-novel-coronavirus-(ncov)-infection-presenting-with-mild-symptoms-and-management-of-contacts)

Kućna nega – za zdravstvene radnike

Kućna nega je najčešće potrebna pacijentima sa blažim oblicima respiratornih oboljenja.

SZO preporučuje da pacijenti održavaju komunikaciju sa zdravstvenom ustanovom tokom trajanja kućne nege, odnosno do prestanka simptoma.

Kućna nega – za zdravstvene radnike

Zdravstveni radnici treba da:

- Nose maske i praktikuju adekvatnu higijenu ruku, kada pružaju negu
- Edukuju pacijente o tome kako da smanje izloženost članova porodice. Takođe ih upute u pravilnu higijenu ruku i manire prilikom respiratornih infekcija (da prekriju usta i nos kada kaslju ili kijaju).
- Edukuju negovatelje kako da na najbolji i najsigurniji način brinu o obolelom članu porodice; i da pruže pacijentima i porodici pomoć, podršku i plaćenje situacije.

Kućna nega – od strane negovatelja

Negovatelji i članovi porodice treba da (ukoliko je moguće):

- Budu upućeni u to koji tip nege treba da pruže i na koji način da koriste dostupnu zaštitu za nos i usta
- Ako ne pružaju negu pacijentu, osiguraju da je pacijent fizički razdvojen od svih ostalih članova domaćinstva (u posebnoj sobi ili najmanje jedan metar udaljen)
- Podsete pacijenta da nosi masku u prisustvu drugih (ukoliko je to moguće)

Materijali za COVID-19

SZO Koronavirus Naslovna stranica

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

Svi tehnički dokumenti za koronavirus (COVID-19)

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance>

IPC dokumenti

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/infection-prevention-and-control>

<https://www.who.int/infection-prevention/publications/en/>

Pitanja i Odgovori

<https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses>

Saradnici

- *Benedetta Allegranzi, WHO HQ*
- *April Baller, WHO HQ*
- *Alice Simniceanu, WHO HQ*
- *Anthony Twyman, WHO HQ*
- *Vicky Willet, WHO HQ*
- *Christine Francis, WHO HQ*
- *Maria Clara Fonseca Barbosa Padoveze, WHO HQ*
- *Maria Van Kerkhove, WHO HQ*
- *Gertrude Avortri, AFRO*
- *Pierre Claver Kariyo, AFRO*
- *Kevin Ousman, AFRO*
- *Ana Paula Coutinho, EURO*
- *Joao Toledo, PAHO*
- *Takeshi Nishijima, WPRO*

HVALA!